

עלון בני דוד – פרשת יתרו

מה עניין טויוטה אצל הר סיני?

הרב נתנאל אלישיב

לאחרונה שמעתי הרצאה מעניינת בנושא ניהול אסטרטגי, בה הוזכרה שיטת הניהול של חברת 'טויוטה'. החברה היפנית לייצור מכוניות התפרסמה בעולם כבעלת שיטת ניהול מופתית, שעוזרת לה להוביל את תעשיית הרכב במשך שנים רבות, על אף התחרות העזה בתחום. לא זו אף זו: בעוד שבנוהג שבעולם חברה שיש לה יתרון כלשהו תנקוט באמצעים על מנת למנוע זליגת מידע, חברת טויוטה מגלה פתיחות רבה ביחס לשיטת הניהול שלה, שנקראת TPS (Toyota Production System). פעם אחד ממנהלי החברה התבקש להסביר מה עומד מאחורי ה-TPS, והוא השיב בהאי לישנא: "זה לא שאנחנו לא רוצים לומר לך מה זה TPS, אלא שאנחנו לא יכולים. אין לנו את המילים המתאימות עבור זה, אבל אנחנו יכולים להראות לך מהו TPS".

מה שהוא התכוון לומר לו הוא שהדרך היחידה ללמוד משיטת הניהול היא לבוא למפעל, לשהות שם כמה שיותר זמן, רק כך ניתן לקלוט משהו מן השיטה.

כששמעתי את הדברים, זה עורר אותי לחשוב על רבי יהודה הלוי וספר הכוזרי שחיבר. רבים ניסו להוכיח את אמיתות התורה ואת קיומו של הבורא באופן שכלתני, והם העלו טיעונים רבים וטובים. כך ביקשו לפתח את החוש האמוני. לא זו דרכו של רבי יהודה הלוי. המסר העולה מספרו הוא: זה לא שאנחנו לא רוצים לומר לך מהי אמונה, אלא שאנחנו לא יכולים. אין לנו את המילים המתאימות עבור זה, אבל אנחנו יכולים להראות לך מהי אמונה. הצטרף אלינו למסע, תחווה את חווית החיים הישראליים, צא עם עם ישראל ממצרים והצטרף למעמד הר סיני. נסה להתרומם למדרגה המופלאה של עם שחי את חייו כשהשכינה שורה בו, מתוך דו-שיח מתמיד עם ריבונו של עולם. לא עץ הדעת ייתן לך את מבוקשך, אלא עץ החיים. כשתתחבר לזרם החיים האלוקיים שמפכים בבריאה, זרם שמתגלה בעוצמה הרבה ביותר בהיסטוריה של עם ישראל, ממילא יתנדפו כל הספקות האמוניים. היעזר בהכרה שכלית, אבל אל תבסס עליה את אמונתך, אלא על הכרה פנימית, אותה אינטואיציה פנימית של קדושה שעם ישראל כל כך מתאפיין בה.

רבי יהודה הלוי למד שיטה זו, בין השאר, מן האופן שבו הקדוש ברוך הוא בחר להתגלות לעם ישראל במעמד הר סיני. האבן-עזרא (שהיה חתנו או גיסו של ריה"ל) משתף אותנו בשיחה מרתקת שהתקיימה ביניהם (אבן עזרא הארוך על שמות כ א):

"שאלני ר' יהודה הלוי מנוחתו כבוד: למה הזכיר אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא אמר שעשיתי שמים וארץ ואני עשיתיך?"

איננו יודעים אם ריה"ל שאל אותו שאלה זו כי הוא באמת התלבט עמוקות בשאלה (כפי שסבור הרב ישראל הס, ראה דרך אמונה עמ' 72), או שמא הוא העלה שאלה זו דווקא משום שהוא ביקש לשתף אותו בתשובתו, אבל את מסקנתו של ריה"ל אנו רואים בספר הכוזרי, במשל מלך הודו (כוזרי, מאמר א סימן כה) – הקדוש ברוך הוא ביקש להשתית את האמונה בו על המפגש החי והממשי עם האומה, ולא על אדני השכלתנות. לכן כשהוא נגלה אל עם ישראל בהר סיני, הוא "הציג את עצמו" בתור מי שהוציאם ממצרים ולא בתור מי שברא את העולם, כי את יציאת מצרים הם חוו על בשרם, בעוד שבבריאת העולם לא נכח איש.

בכל ליל סדר אנו אומרים יחד את דברי המשנה (פסחים פרק י משנה ה): **"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים"**. ככל שנתחבר אל יציאת מצרים כמו גם לכל הגלגולים המופלאים, גם אם לעתים קשים, של עם ישראל, וככל שנחיה את החיים הישראליים השלמים על ידי שמירת המצוות, כך נזכה לאמונה יותר זכה, בהירה ומחיה.